

Черикчиева Г.М.

**ОКУТУУЧУЛАРДЫН МАДАНИЯТ ТААНУУЧУЛУК КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫН
ӨРКҮНДӨТҮҮНҮН ЖОЛДОРУ**

Черикчиева Г.М.

**ПУТИ РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧИТЕЛЯ
КЫРГЫЗСКОГО ЯЗЫКА**

G.M. Cherikchiyeva

**WAYS OF DEVELOPMENT OF CULTURAL COMPETENCE OF THE TEACHER OF
THE KYRGYZ LANGUAGE**

УДК: 378:821.512

Кыргыз тилин, жалпы эле билим берүүнү компетенттүүлүктөргө негиздеп жүргүзүү кеңири адаптацияланып, сабак процесстери ушул багытта жүргүзүүнүн жаткан мезгилде кыргыз тили мугалиминин ээ болгон же ээ болууга тийиш болгон компетенттүүлүктөрү боюнча өзүнчө сөз кылууга зарылдыгы бар орто мектепте кыргыз тилин окутуу менен окуучулардын маданият таануучулук компетенцияларын өнүктүрүү үчүн кеп маданиятын үйрөтүүгө коюлуп жаткан талаптар туура кеп менен жакшы кепти бирдей камтышы зарыл. Мектеп окуучуларынын маданият таануучулук компетенцияларын өнүктүрүүдө, кеп маданиятын жакшыртууда мугалим жогорку кептин сапаттарга ээ болушу жана аларды сабак процессинде орундуу колдоно алышы керек.

Негизги сөздөр: компетенттүүлүк, маданият таануучулук компетенция, улуттук маданиятынын негизи, окутуу процесси, таасирдүүлүк, жугумдуулук, жагымдуулук, тактык, этика-эстетикалуулук, кызыктуулук.

Преподавание кыргызского языка, да и вообще всего образования основанного на компетентности стало широко адаптироваться, при этом, есть необходимость об упоминании компетенций, которыми должен обладать учитель кыргызского языка. Для совершенствования культурно-познавательных компетенций преподавания кыргызского языка и учащихся в средних школах, требования к освоению речевой культуры должны охватить как правильную, так и хорошую речь. При развитии культурно-познавательных компетенций учащихся, в улучшении культуры речи учитель должен обладать высшими речевыми свойствами и употребить их в процессе уроков.

Ключевые слова: компетентность, культурно-познавательная компетенция, основы национальной культуры, процесс обучения, действенность, усвояемость, приятность, точность, этико-эстетичность, интересность.

Teaching the Kyrgyz language and in general all education based on competence became wide to adapt, at the same time, there is a need about competence mentioning which the teacher of the Kyrgyz language shall possess. For enhancement of cultural and informative competences of teaching the Kyrgyz language and pupils at high schools, requirements to development of speech culture shall cover both the correct, and good speech. In case of development of cultural and informative competences of pupils, in improvement of the standard of speech the teacher shall have the highest speech properties and use them in the course of lessons.

Key words: competence, cultural and informative competence, bases of national culture, training process, effectiveness, comprehensibility, gratefulness, accuracy, ethic aesthetics, interestingness.

Кыргыз тили сабагын даярдап, өткөрүүнүн технологиялары тууралуу методика илиминдеги изилдөөлөр активдүү түрдө жүргүзүлүүдө баштады. Бул туура жана таалим-тарбия берүүнүн азыркы талаштарын турмушка ашырууга өз салымын кошо алат. Ошол эле учурда методикалык эмгектер окуучуларды окуутунун дидактикалык маселелерин чечүүгө багытталган, кыргыз тили мугалиминин компетенттүүлүктөрү жөнүндө анчейин айтылбай келет. Кыргыз тили мугалими окуучуларга таалим-тарбия берүүчү болуу менен бирге окуучуларды билим алууга үйрөтүүчү да болушу шарт. Азырынча окуучуларды таалим-тарбия алууга көнүктүрүүнүн методикасы толук иштеши чыга элек.

Кыргыз тилин, жалпы эле билим берүүнү компетенттүүлүктөргө негиздеп жүргүзүү кеңири адаптацияланып, сабак процесстери ушул багытта жүргүзүүнүн жаткан мезгилде кыргыз тили мугалиминин ээ болгон же ээ болууга тийиш болгон компетенттүүлүктөрү боюнча өзүнчө сөз кылууга зарылдыгы бар. Мында биз мугалимдин маданият таануусунун компетенциясынын мазмунуна токтолобуз.

Биздин бекем ишеничибизде кыргыз тил мугалими маданият тууралуу төмөнкүлөрдү билүүгө милдеттүү:

Биринчи, кыргыз тили – кыргыз элинин улуттук маданиятынын негизги формасы.

Экинчи, кыргыз тили – кыргыз элинин улуттук маданиятынын негизги казынасы.

Үчүнчү, кыргыз тили – кыргыз элинин тарыхый тажрыйба-табылгаларын сактоочу, алып жүрүүчү жана байытуучу соолбос булагы.

Төртүнчү, кыргыз маданияты, кыргыз адеп-ахлагы тилден башталат.

Бешинчи, ар бир адамдын (окуучунун) сүйлөгөн сөзү анын жалпы маданиятынын күзгүсү, көрсөткүчү болуп саналат ж.б.

Кыргыз тилин окуутунун методикасы илими кыргыз тилин окутуу менен кыргыз маданиятынын тыгыз байланышта, карым-катышта экендигин, алар бир бүтүндүктүн ажырагыс бөлүктөрү (компетенттери) боло тургандыгын толук тааныйт.

Кыргыз тилин окутуу, үйрөтүү процесстеринде ал бүтүндүктүн сакталышына маани берип, нормативдик документтерге атайын тапшырма, милдеттерди мугалимдердин алдына коюп келет.

Азыркы өндүрүштөгү окуу программасы (2015) аталган маселе боюнча мындай талаптарды коет: “Кеп маданиятын окуутунун милдеттери: окуучулардын адабий тилдин орфоэпиялык, лексикалык, морфологиялык, синтаксистик, сөз жасоо нормаларын туура сактай алгандыгы, аларды бузбагандыгы жана орфографиялык, пунктуациялык толук сабаттуулукка ээ болгондугу менен аныкталат”. Андан ары программада кеп маданиятынын материалды грамматикалык темалар менен байланыштырып берилгендиги, эки теманы эриш-аркак окутуу милдети коюлгандыгы айтылат. Коюлган бул талаптар туура жана окуучулардын кеп маданиятын жакшыртууга өз салымын кошо алат.

Бирок, окуучулардын маданият таануучулук компетенцияларын жакшыртып, өркүндөтүүнүн жалпы дидактикалык суроо-талаптарын деңгээлинде алып карасак, мектептин окуу программасы окуучулардын кеп маданиятын жакшыртуу боюнча койгон талаптары, милдеттери проблеманын жарым-жартылай чечилишин гана чагылдырып калган. Тактап айтканда ал талаптарда окуучулардын туура сүйлөөсүн (туура кеп), өркүндөтүү маселесин көтөрүү менен чектелген. Туура кеп – кеп маданиятынын тутумдашкан эки бөлүгүнөн бири болуп саналат да, экинчи бөлүгү жакшы кеп (жакшы сүйлөө) проблемасын камтыйт.

Жакшы кеп түшүнүгү өзүнө төмөнкүдөй белгилерди камтууга тийиш: таасирдүүлүк, жугумдуулук, жагымдуулук, тактык, этика-эстетикалуулук, кызыктуулук ж.б. Ар бир белгиге кыскача токтололу.

Таасирдүүлүк – айтылып жаткан ой, информация угуучуга (окуучуга), анын сезимине таасир этип, өзүнчө ойлонууга, тыянак чыгарууга өбөлгө болушу.

Жугумдуулук – ой, информация угуучунун эсинде көпкө сакталып, өз практикасында колдонууга түрткү бериши.

Тактык – айтылуучу ой, информация кыска, так, түшүнүктүү жана жеткиликтүү болушу.

Этика-эстетикалуулук – кептин сылык-сыпаа болушу, анда орой, уят сөздөрдүн болбошу, кеп кырдаалын эске алынышы, стилдик тактыгы.

Кызыктуулук – кеп угуучунун жаш курагына, кабыл алуусуна, кызыкчылыктарына жана информациянын угуучунун суроо-талаптарына жооп бериши. Кыргыз тили мугалими кеп маданиятынын айтылган сапаттарына өзү ээ болуп, сабакта сактоого милдеттүү.

Биздин бекем ишенибизде, орто мектепте кыргыз тилин окутуу менен окуучулардын маданият таануучулук компетенцияларын өнүктүрүү үчүн кеп маданиятын үйрөтүүгө коюлуп жаткан талаптар туура кеп менен жакшы кепти бирдей камтышы зарыл. Бул, биринчиден, кыргыз тилинин бөлүмдөрүн (фонетика, лексика, морфология, син-

таксис ж.б.) окутуу менен кеп маданиятын үйрөтүүнү кызыктуу жана жугумдуу жүргүзүүгө жол ачат. Экинчиден, жакшы сүйлөөгө көнүгүү менен окуучулар өз сөздөрүнүн сылык-сыпаа, маданияттуу, таасирдүү жана ынандуу болушуна аракеттенүүлөрүнө шарт түзөт. Үчүнчүдөн, эне тилин сыйлоого, анын байлыгын, мүмкүнчүлүктөрүн пайдалануу менен сыймыктанууга көнүгө башташат.

Кеп маданиятынын теориялык, практикалык негиздери менен толук таанышып, өздөштүргөн окуучу эмнелерге ээ болот же ээ болууга тийиш? Мына ушул дидактикалык суроо-талапка так жооп табуу жалпы эле кеп маданиятын окутуунун теориялык негиздерин аныктоого өбөлгө болот деп эсептейбиз.

Жалпы маданият таануучулук компетенциянын башаты да, туу чокусу да кеп маданияты менен түздөн-түз байланыштуу. Бул тууралуу кыргыз тили мугалими жетик түшүнүк-ишенимдерге ээ болушу шарт. Кеп маданиятын окутуу, үйрөтүү, өркүндөтүү иш-аракеттерин чордонун ушул түшүнүк талап кылынат. Бул түшүнүк, барынан мурда, мугалимдин өз ишмердүүлүгүндө, сабак өтүүдө, окуучулар менен алака түзүүдө мектепке, көчөдө, коомдук жайларда, массалык-маданий иш-чараларда, жалпы эле жашоо турмушунда кастарланып, колдонулуп, сакталышы керек.

Кеп маданияты керектүү учурларда сакталып кармануучу, ал эми башка учурларда анчейин мааниге ээ болбогон, колдонсо, колдонбой койсо да боло берүүчү утурумдук же зарылдыкка жараша аткарылуучу, кирди-чыкты баалуулук (компетенция) эмес. Ал-адамдын адамдыгын, акыл эс таанып билүүсүн, билимин маданиятын, өзүнө, элине, жерине, өлкөсүнө болгон мамиле-алакасын кайда болбосун эмне кылбасын анын кеби (сүйлөөсү) аркылуу көрсөтүп туруучу көрсөткүч, индикатор. Бул тууралуу мугалим окуучуларга дайыма айтып, фактыларды көрсөтүп, программа талап кылгандай кыргыз тили сабагында кайсы кайсы тема өтүлбөсүн аны кеп маданияты менен байланыштыра үйрөтүүнү алдын ала ойлонуштуруп алуусу зарыл.

Окуучунун иштеги окуудагы ийгилиги, класстагы, коомдогу жетишкендиги анын өздөштүргөн кеп маданиятын байланыштуу чечилет, аныкталат жана бааланат. Кыргыз тили мугалими коомдук аң-сезимдин формаларында эмне үчүн “башталышында сөз болгон” деп айтылып калгандыгын өзү толук түшүнүп, аны класс жогорулаган сайын окуучуларга улам кеңейтип, улам тереңдетип үйрөтүүсү кеп маданиятын бир катар маселелерин чечүүгө берет.

Мектеп окуучусу сүйлөшүү, пикир алышуу, баарлашуу болгон бардык учурда, бардык жагдай, шарт, кырдаалдарда жалпы маданият, айрыкча кеп маданияты сөзсүз катыша тургандыгын, сүйлөшүү процессиндеги барк-баасын маанисин, жана ролун көрө, туя билип маданияттуу сүйлөөгө аракеттенүүнү адатка айландырууга көнүгүүлөрдү талап кылынат.

Тилди окутуунун методикасы илимде “Тил – кеп – норма”, “Тил – кеп – маданият”, “Тил – кеп – текст” системаларында окутуу боюнча изилдөөлөр, атайын иштелмелер бар. Биз бул сунуш кылынган системалардын үчүнчүсүн, тил – кеп-текст түрүндөгүсүн алгылыктуу деп эсептейбиз.

Берилген ар бир сунушка өзүнчө токтололу. “Тил – кеп – норма” түрүндө сунуш кылынган окутууну талдоого алууда тил менен кепти бирин-экинчиси шарттап турган бир бүтүндүктүн эки жагы экендиги толук таанылып, окутууну-үйрөтүүдө алардын эске алынышы мыйзам ченемдүү. Ошол эле учурда тил менен кептин өзүнө гана мүнөздүү, тиешелүү тилдик жана кептик нормалары бар. Алар окутуу процессинде милдеттүү түрдө айтылып, милдеттүү түрдө үйрөтүлөт. Ал эми “норма” деп өзүнчө система катары алынган түшүнүктүн (норманын) маани-маңызы ошол тилдик жана кептик нормалардын жыйындысынан турат. Мындай болгондон кийин “норма” деп өзүнчө бөлүп окутууну зарылдыгы да болбой калат. Ушул сыяктуу түшүндүрмөнү “тил-кеп-маданият” системасына да берүүгө болот. Мындагы негизги айырмачылык тилди өзүнчө бөлүп алып, байланыш катнаштык негизги каржаты катары гана кабыл алсак, анда тилдин өзүнө гана тиешелүү болгон маданияты дээрлик байкалат. Тил маданияты – кепте гана жашоочу, кепте гана болуучу, кепке гана мүнөздүү болгон көрүнүш, сапат. Демек, кеп маданиятын кептен бөлүп кароого, кептен бөлүп окутууга мүмкүн эмес. Мындан улам “тил-кеп-маданият” деп бөлүүнүн же ушундай кылып окутуунун эч кандай зарылдыгы жок экендиги айкын болот.

Ал эми биз алгылыктуу деп эсептеген “тил-кеп-текст” бүтүндүгүндө окутуунун натыйжалуулугу төмөнкүлөр менен түшүндүрүлөт. Тил – байланыш – катнаштын негизги куралды, ал куралды колдонуп, байланыш – катнаштын болуу процесси – кеп, ал процесстин жыйынтыгы – текст. Кеп маданиятынын баардык сапаттары, мүнөздөмөлөрү баарлашуу (сүйлөшүү) процессинде колдонулуп, көрүнөт. Ал сапат, мүнөздөмөлөрдүн канчалык деңгээлде туура жана орундуу колдонулгандыгы кептин жыйынтыгында ачык көрүнөт. Кептин жыйынтыгы текст деп аталат. Демек, кеп маданиятынын суроо-талаптары канчалык сакталганы, кептин маданияттуулугу толугу менен текстте камтылып, чагылдырылат. Демек, кеп маданиятын калыптандырууда, өркүндөтүүдө анын мүчүлүш жактарын аныктап, жоюуда, кептин маданияттуулугун арттырууда, кептин өзүнө кайрылуу, басым коюу менен бирге эле анын жыйынтыгын көрсөткөн текстте кайрылуу да өзгөчө мааниге ээ. Оозеки сүйлөшүүнүн жыйынтыгы да текст болот. Бирок оозеки кепте түзүлгөн текстти талдоо алда канча кыйын жана айтылып (түзүлүп) бүткөндөн кийин дароо талдоону, баалоону талап кылат. Ал үчүн, баарынан мурда оозеки кеп кунт коюп угулушу зарыл. Мындан улам оозеки сүйлөшүүдө түзүлгөн текст менен кептин жазуу

формасында түзүлгөн тексттерди талдоодо олуттуу айырмачылыктар келип чыгат. Кеп маданиятын окутуп – үйрөтүүдөгү бул жагдай мугалимге белгилүү болуп, талдоо, үйрөтүү жана текст түзүү процесстеринде эске алынышы талап кылынат. Жыйынтыгында “тил-кеп-текст” бүтүндүгүн окутууда анын ар бир бөлүгү кеп маданияты менен өтмө катар байланышта экендиги көнүлдүн чордонунда болуп, кеп менен текстте кеп маданияты бирдей каралып, бирдей талданып, бирдей бааланат. Б.а., кыргыз тили мугалими окуучунун оозеки кебин, жообун угууда, жазган тексттин (баяндама, дил баян) талдап, алардын мазмунуна сабаттуулугуна канчалык маани берсе, анын маданияттуу айтылып, жазылышына да ошондой эле маани берүүсүнө зарыл. Эгерде мугалим окуучулардын оозеки жана жазуу кептеринин маданияттуулугуна дайыма көңүл буруп, баа коюуда эске алса, окуучулар да өз кептеринин маданиятына көңүл буруп, аны жакшыртууга далалат кыла башташат.

Окуучулардын маданият таануучулук компетенцияларын өркүндөтүүнүн теориялык негизги маселелери катары жогоркуларды белгилөөгө болот. Ал эми практикалык маселелеринин орчундулары биздин пикирде төмөнкүлөр.

Орто мектептерде кеп маданиятын окутууга болгон мамиле, түшүнүк, окутуунун максаты, ык-каражаттары, тилдин бөлүмдөрүн окутуудан кескин айырмаланып туруусу талап кылынат. Мындагы эң негизги талап кеп маданиятын окутуу эреже-аныктамаларды жаттатуудан алыс болуп, “Кептин тууралыгы деген эмне?”, “Жакшы кеп деп кандай кепти айтабыз?”, “Кептин байлыгына эмнелер кирет?” деген сыяктуу жедеп ашмалтайы чыгып бүткөн үйрөтүү иштерин ыгы жок теориялаштырган суроолордун берилбесин туура көрөбүз. Жалпы эле маданияты – белгилүү бир лингвистикалык-теориялык аныктамаларга, чектөөлөргө, атайын иштелип чыккан норманын гана алкагында болууга, ийгилик-бийиктигин, сапатын, деңгээлин так аныктап көрсөтүүгө дээрлик баш ийбеген кыймылда болуучу, өзгөрмөлүү, өнүгүп туруучу коомдук аң-сезимдин, адеп-ахлактын формасы. Аны окутууда ошол жандуулук, кашкайта көрсөтүлгөн көрсөтмөлүүлүк дайыма көрүнүп, байкалып турушу талап кылынат. Бул жандуулук, бул көрсөтмөлүүлүк, ири алдыда кыргыз тилинин мугалиминин кебинин дайыма таасын көрүнүшү – окуучулардын кеп маданиятын өркүндөтүүнүн негизги өбөлгөсү, шарты. Ал үчүн:

1. Мугалимдин кеби дайыма жандуу, эмоционалдуу, сылык-сыпаа болушу.
2. Мугалимдин кебинде дайыма элестүүлүктүн, экспрессивдүүлүктүн болушу.
3. Мугалимдин жагымдуу, уккулуктуу, кызыктуу жана ынанымдуу сүйлөөсү.
4. Мугалимдин кебинде накыл сөздөрдүн фразеологизмдердин ыктуу колдонулушу;
5. Мугалимдин көркөм текстти көркөм окуй алышы.

6. Мугалимдин интонация, басым, паузаларды өз кебинде туура колдонушу.
7. Мугалимдин окуучулар менен кызыктуу маек кура алышы.
8. Мугалимдин окуучуларга кайрылууда, тапшырма берүүдө, баа коюуда ж.б., керектүү жана орундуу сөздөрдү таап, айта алышы жана башка талап кылынат.

Мектеп окуучуларынын маданият таануучулук компетенцияларын өнүктүрүүдө, кеп маданиятын жакшыртууда мугалим жогорку кептин сапаттарга ээ болушу жана аларды сабак процессинде орундуу колдоно алышы менен эле маселе толук чечилбейт. Мында кыргыз тили мугалими ойлонуп, алдын-ала чечип алуучу дагы бир маселе бар. Ал – окуучуларга суроо берүү маселеси. Тилеке каршы, суроо берүүнүн окутуу-үйрөтүү иштериндеги орду, кыргыз тилин окутуудагы мааниси жана ролу тууралуу методика илиминде өзүнчө сөз боло элек. Практикада дээрлик баардык учурда бирдей, окшош суроолор берилип, ага жараша окуучулар да бирдей, окшош жооп берүүгө жедеп көнүп бүтүшкөн. Бул абалды инновациялык өзгөртүүнүн зарылдыгы эбак бышып жетилген.

Тилдерди окутуунун кеңири тараган практикасында, методикалык эмгектерге, билим берүүнүн эл аралык долбоорлорунда сабак процессине берүүлүчү суроолорду ачык жана жабык деп экиге бөлүп, типтештирүү кыйла кеңири тараган. Аларда ачык суроолор төмөнкүдөй типтерге бөлүштүрүлөт:

– ачык суроолор: сүйлөшүүнү, баарлашууну улантууга, өркүндөтүүгө өбөлгө түзүп, аларга кыска жооп берүүгө мүмкүн болбогон суроолор, мисалы, эмне үчүн “сен деген сенек сөз” деп айтылат? Өз кебинде макалдарды ашыкча колдонуунун натыйжасы кандай болот? ж.б.

– аныктоочу, ачыктоочу суроолор: теманы, кубулушту же сүйлөшүп жаткан адамдын ой-сезимин, түшүнүгүн билүүгө көмөк көрсөтүүчү суроолор, мисалы, сын атоочтордун кептеги маанисин кенен айтып бериңизчи, фразеологизмдерди колдонууга карата сиздин оюнуз кандай? ж.б.

– бир нече адамга берилүүчү суроолор: мындай суроолор сүйлөшүүгө көбүрөөк адамдарды тартуу үчүн колдонулат. Мисалы, бул боюнча сиздин оюнуз кандай, айткандарга кошуласызбы? ж.б.

Эркин суроолор: жооп берүү түрдүүчө жооп берүүсүнө багытталган суроолор, мисалы, бул боюнча жеке пикириңиз барбы? ж.б.

Ал эми жабык суроолорго:

– жабык суроого: мындай суроолорго “ооба” же “жок” деп, же өтө кыска жооп берүүгө болот. Мисалы, сиз буга макулсузбу?, сиз түшүндүңүзбү? ж.б.

– тастыктоочу суроолор: бул суроолор проблеманы, фактыны, макулдашууну, келишүүнү, натыйжаны тастыктоо үчүн берилет. Мисалы, бул жыйынтык менен баарыбыз макул болдукпу?

– тактоочу суроолор: түшүнүүнү тактоо, тереңдетүү үчүн берилген суроолор. Мисалы, кеп маданияты керек деген жыйынтыкка келдикпи? Өзгөчө мааниге ээ болгон жагдайлар кайсылар? ж.б.

– баалоочу суроолор: билимди, түшүнүктү баалоодо колдонулат. Мисалы, теманы жетик түшүндүм деп айта аласызбы? Өз кебинерде колдоно турганыңарга ишенесинерби? ж.б.

– проблемалык суроолор: ойлонууга багытталган суроолор. Мисалы, тилдеги фразеологизмдер кандайча жасалган? Ат атоочтордун текст түзүүдөгү негизги кызматы эмне?

Бардык суроолордун берилүү тартиби жана бере турган мезгили болот. Ошондой эле мугалим сабакты жандандырып, анын кызыктуулугун, эмоционалдуулугун арттыргысы келсе, чаташтыруучу, талаштыруучу, атүгүл күлкүлүү, табышмактуу суроолорду да берсе болот. берилүүчү суроолорго коюлуучу негизги талап алардын өтүлүп жаткан темага, окутуунун максатына байланыштуу болуп, сабактын интерактивдүүлүгүн арттырууга багытталышы керек. Кайсы типтеги, кандай гана суроо болбосун, ал боюнча алынган жооп “туура”, “туура эмес”, “жакшы” сыяктуу сөздөр менен гана бааланбашы керек. Ар бир жооп класс боюнча кунт коюп угулуп, ага карата айрым окуучулардын пикирлери айтылып, мугалим тарабынан талданып, баа коюуда эске алынышы талап кылынат. Ар бир окуучу өз жообун ойлонуп берүүгө, ал жооп классга талдана тургандыгын эске алууга көнүксүн. Ошондо гана суроо берүүгө, жооп алуу сабактын эң негизги компоненти катары толук кандуу кызмат кылат. Кыргыз тили сабагы – бул кеп маданияты сабагы. Кеп маданияты боюнча билим, билгичтик жана көндүмдөрдү калыптандырып, өркүндөтүү маселеси кыргыз тили боюнча өтүлүүчү ар бир сабакта камтылып, сабактын ажырагыс составдык бөлүмү болушу зарыл. Ал эми кыргыз тили мугалиминин сөзү окуучулар үчүн үлгү, жандуу кептин көрүнүшү болушу шарт. Билимди билимдүү гана бере алат. Кыргыз тили мугалими жандуу кыргыз тилинин жандуу көрүнүшүн алып жүрүүчү, барктоочу жана жаш муундарга берүүчү миссиясын ишке ашыруучу болушу шарт.

Адабияттар:

1. Кыргыз тилинин программасы. – Бишкек, 2016 – 73 б.
2. Рысбаев С.К., Акматова А.А. Окуучунун сүйлөө ишмердиги. – Бишкек, 2015. – 160 б.
3. Дүйшеев Ж. Мектепке көркөм окуунун методикасы. – Бишкек, 2009. – 140 б.
4. Давлетов С. Байланыштуу речь. – Б., 1999. – 68 б.

Рецензент: д.п.н., профессор Калдыбаева А.